

Forslag	A 2040/UVN
Fremlagt af	Nordisk Grønt Venstre
Behandles af	Udvalget for Velfærd i Norden

A 2040/UVN Medlemsforslag om økonomisk ujæmlighed och fördelning av økonomisk makt i Norden

Nordisk Grønt Venstre foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- at gennemføre en utredning om økonomisk ujæmlighed, formøgenhedsfordelning och den økonomiska maktens fördelning i Norden
- at utredningen innehåller en genomgång av vad de nordiska länderna har gjort för att jämna ut fördelningen av formøgenhet och økonomisk makt
- at utredningen även innehåller analys av vilka aktörer som äger nordiska naturresurser och hur den økonomiska nyttan av resurserna fördelas
- at utredningen reder ut situationen i alla de enskilda länderna, så att den ger möjligheter att jämföra situationerna och lösningarna i de olika nordiska länderna

Baggrund

De nordiska länderna har länge lyfts fram som internationella förebilder för jämlikhet, välfärd och social sammanhållning. Under senare år har dock flera studier visat att den økonomiska ojæmligheten ökar i hela Norden. Skillnaderna i inkomster, formøgenheter och livsvillkor växer, särskilt mellan olika regioner, generationer och befolkningsgrupper. Samtidigt har formøgenhetskonzentrationen tilltagit: en allt större del av den totala privata formøgenheten ägs av en relativt liten andel av befolkningen.

Utvecklingen handlar inte enbart om fördelningen av inkomster och tillgångar, utan också om hur økonomisk makt fördelas i samhället – exempelvis inflytande över investeringar, kapitalflöden, ägandeformer och arbetsmarknadsrelationer. Om økonomisk makt koncentreras till ett fåtal aktörer riskerar det att påverka både den demokratiska processen och möjligheterna till jämlika livschanser. En sådan utveckling kan på sikt urholka den nordiska modellens grundläggande principer om delaktighet, solidaritet och social rörlighet.

En växande økonomisk ojæmlighet påverkar samhället på flera djupgående sätt. När skillnaderna i inkomster, formøgenhet och livschanser ökar riskerar även kvaliteten och likvärdigheten inom centrala välfärdsområden som vård och utbildning att försämrast,

vilket på sikt kan hämma den ekonomiska tillväxten. Samtidigt urholkas den sociala tilliten när människor upplever att samhället inte är rättvist eller att möjligheterna är ojämnt fördelade – något som i sin tur kan leda till ökad polarisering och brottslighet.

Om ojämlikheten tillåts växa sig alltför stor kan den också rubba den politiska balansen: vissa grupper kan få ett oproportionerligt inflytande över politiken, medan andra tappar förtroendet för den demokratiska processen. I förlängningen hotas själva demokratins stabilitet.

Mot denna bakgrund finns ett växande behov av att förstå de djupare strukturer som driver denna förändring. En gemensam nordisk utredning om ekonomisk ojämlikhet, förmögenhetsfördelning och den ekonomiska maktens fördelning skulle ge ett helhetsperspektiv på utvecklingen i regionen. Genom att samla och jämföra data, forskning och policyanalyser kan man identifiera gemensamma trender, orsaker och konsekvenser, samt utvärdera vilka politiska verktyg som mest effektivt kan främja jämlikhet och inkludering.

En sådan utredning skulle också kunna belysa kopplingarna mellan ekonomisk makt och andra samhällsområden – såsom jämställdhet, integration, klimatpolitik och näringslivets utveckling – och därmed bidra till en mer sammanhållen förståelse av hur den nordiska välfärdsmodellen kan stärkas i en tid av globala förändringar.

Utredningen bör även behandla ägarskap av naturresurser i Norden och hur privatägda naturtillgångar påverkar fördelningen av ekonomisk makt. Genom att se på olika Nordiska modeller av ägarskap samt regelverk för exploatering av naturresurser som fiskeri, mineraler, mark och skog kan utredningen finna vilka modeller som koncentrerar ekonomisk makt till en mindre del av befolkningen och vilka modeller ger mest nytta till lokalbefolkningen.

Nordiska ministerrådet bör initiera och samordna en analys av ekonomisk ojämlikhet, förmögenhetsfördelning och den ekonomiska maktens fördelning i Norden. Genom ett gemensamt angreppssätt kan de nordiska länderna stå starkare i arbetet för att bevara och förnya den jämlikhet, delaktighet och tillit som utgör kärnan i den nordiska samhällsmodellen.

Roskilde, den 23. februar 2026

Hege Bae Nyholt (R)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Mariane Paviassen (IA)

Mirell Høyer-Berntsen (SV)

Søren Søndergaard (Ø)

Trine Pertou Mach (Ø)

Veronika Honkasalo (Vf)